

"ביקור שכנים במזרעה" הוא השם שניתן לסיור "בנעלי בית" של החוג לידיעת הארץ, באחר צהריים קיצי ב- 8.8.16. סיור מבית מדרשה של רחל גרוסמן, אליו הוזמנו גם אנחנו אנשי "קשת מדריכים". הסיור הזה יצא לאור בעקבות קשריו של יהודה גרוסמן, שאביו (אגרונום במקצועו) היה בן בית אצל רבים מבני הכפר, דרכם הוא למד בזמנו על חקלאות מקומית (בעיקר קשרים עם אבו קאסם, שבנו קאסם הפך לימים להיות ראש המועצה).

את הסיור והאירוח הכינו למעשה בני המקום – יאסין, אחמד ונעים. אליהם הצטרפו תלמידי תיכון שהובילו את הסיור.

נפגשנו בצומת מתחת לבית הגנרל, מכאן יצאנו בארבע קבוצות הדרכה, בגלל מספר האנשים הרב – כמאה ועשרים. הדרכה מקומית. האווירה הייתה נפלאה למרות החום. לחלק מהאנשים זו הייתה טעימה ראשונה וחדירה ראשונה אל תוך נבכי הכפר.

בכפר גרים היום כ- 4000 תושבים. רובם במקור מכפרים אחרים שהיו במרחב עד 1948. עד מלחמת ששת הימים הם ישבו בעיקר בצריפים. רק בשנת 1968 התחילו לבנות בנייה קשה. בימים אלו נבנית שכונה חדשה ממזרח לכפר, 340 דונם שנרכשו משבי ציון. יש בכפר מספר בתים בנויים אבן כורכרית, בתים שהזמן נותן בהם אותותיו. יש אי בהירות לגבי גילם.

ביקרנו במבנה דמוי החאן שנמצא בצמוד לבית הגנרל. זהו מבנה משנת 1814, שנבנה בצמוד לאמת המים של סולימאן אל עאדל. כאן הושיבו דאז אריסים שיעבדו בשטחי השלחין המושקים במי האמה, שטחים שדרשו יותר ידיים עובדות. למבנה צורת מרובע סביב חצר פתוחה בה יש היום בוסתן קטן. היום גרה במבנה משפחת מבראכה. חלק מהחדרים עדיין ללא חלונות ויש להם פתח קטן בגג, זכר לימים בהם שימש המקום כבית סוהר, כנראה בתקופת הכיבוש המצרי בשנות השלושים של המאה התשע-עשרה. מבנה נוסף דומה לזה נמצא צפונה מכאן מזרחית לעברון, גם הוא צמוד אמה, והוא נקרא "דאר עבדאללה" במפת ה-PEF.

מול הבית של ע'לב עודד עצרנו ליד בית אבן ישן ששימש בעבר כבית ספר ויש מאגר מים מתחתיו. המבנה סגור בגלל סכנת התמוטטות באחריות רשות העתיקות.

בהמשך הגענו לקבר שייח' רדואן. צדיק מקומי שקברו נמצא ליד עץ שיזף ענק בעל קוטר של 4 מטר והיקף של 16 מטרים. הקבר משמש עד היום עלייה לרגל עם הדלקת נרות, נדירת נדרים והתרתם. מעל הקבר על שפת הכביש מונחות מצבות אבן לקבורה בצורת תרבושים.

הלכנו דרך הקסבה – הגרעין העתיק עם הסמטאות הצרות. הגענו לכיכר המרכזית בה נערכות עד היום מסיבות, חתונות ועוד.

בהמשך הגענו למסגד, לידו נמצא בית הקברות. בבית הקברות ניתן לראות שימוש במצבות התרבוש, בעזרתן ניתן לראות האם הקבור/ה הייתה אישה או היה גבר. תרבוש הפוך – אישה. תרבוש רגיל – איש. בעבר לא נהגו לכתוב את שם הנפטר. הסבו את ליבנו למצבה עם כיתוב בפרסית עתיקה עליה מופיעה שנה – 1296. כמובן שזו שנת היג'רה המקבילה לשנת 1878. בשנת 1877 בהא אללה הגיע לגור כאן בבית הגנרל צמוד למזרעה. יש התאמה.

לסיום התארחנו בחצר של יאסין המארח. שולחנות עמוסים באוכל, ריקוד דבקה של נערות הכפר ושיחה עם ראזה מנהלת מערכת החינוך במועצה המקומית.

תודה ענקית לרחל גרוסמן על ארגון למופת. תודה למארחים מסבירי הפנים ממזרעה היה תענוג. תודה ליהודה הצנוע, בן הבית במזרעה שפתח את הצוהר לסיור כזה.